

Uz mākslu balstīta izvērtēšanas instrumenta “Uzzīmē stāstu” adaptācija Latvijā un tā lietojums pusaudžiem depresijas un agresijas simptomu izvērtēšanā

Beata Soloveja^{1,2}, Kristīne Mārtinsone^{1,2}

¹ Rīgas Stradiņa universitāte, Latvija

² Latvijas Mākslas terapijas asociācija, Latvija

Ievads. “Uzzīmē stāstu” (*Draw a Story - DAS, Silver, 1998*) ir ASV izveidots un standartizēts uz mākslu balstīts izvērtēšanas instruments, kas paredzēts klienta / pacienta psihoemocionālā stāvokļa izvērtēšanai. Pētījumos pierādīts, ka DAS uzrāda depresijas un agresijas simptomus bērniem un pusaudžiem (*Silver, 1988a, 1988b, 1993a, 1996b, Earwood, Fedorko, Holzman, Montanari, Silver, 2004, 2005*) un ļauj identificēt riska grupas bērnus un pusaudžus ar depresiju un agresiju vai šo problēmu attīstības bīstamību.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Pētījuma mērķis bija veikt DAS adaptāciju Latvijā un pārbaudīt instrumenta latviešu versijas ticamības un kriteriālās validitātes rādītājus. Adaptācija tika īstenota atbilstīgi starptautiskajām testu adaptācijas vadlīnijām (*International Test Commission, 2005*).

DAS ticamības pārbaudei tika noteikta saistība starp trīs neatkarīgu ekspertu zīmējumu novērtējumiem un saistība starp DAS testa un retesta mērījumiem. DAS kriteriālās validitātes pārbaudei tika noteikta saistība starp DAS zīmējuma testa rezultātiem, depresijas rādītājiem Beka depresijas aptaujas (*Beck Depression Inventory II - BDI-II, Beck, Steer & Brown, 1996*) skalās un agresijas rādītājiem Bassa un Perija agresijas aptaujas (*Aggression Questionnaire - BPAQ, Buss & Perry, 1992*) skalās. Pētījuma izlasi veidoja 70 pusaudži ($n = 70$) vecumā no 14 līdz 17 gadiem.

Rezultāti. Pētījuma rezultāti uzrāda: 1) statistiski nozīmīgu iekšējo saskaņotību starp neatkarīgu ekspertu DAS zīmējumu novērtējumiem visās DAS skalās ($r = 0,98, p < 0,01$; $r = 0,91, p < 0,01$; $r = 0,88, p < 0,01$); 2) statistiski nozīmīgu saistību starp testa un retesta rezultātiem visās DAS skalās: ($r = 0,70, p < 0,01$; $r = 0,72, p < 0,01$; $r = 0,84, p < 0,05$); 3) statistiski nozīmīgu saistību starp DAS rezultātiem, depresijas rādītājiem BDI-II skalās un agresijas afektīvo komponentu rādītājiem BPAQ skalās (korelācijas koeficienti variē no 0,33 līdz 0,61; nozīmīguma vērtība $p < 0,01$).

Secinājumi. Ir veikts DAS adaptācijas pirmais posms Latvijā. DAS latviešu versijas ticamība ir pietiekami augsta, tādējādi šo instrumentu var izmantot Latvijas kultūrvidē. DAS latviešu versijas vērtētāju un retesta ticamības rādītāji atbilst DAS oriģinālās versijas attiecīgajiem rādītājiem. DAS var norādīt uz pusaudžu depresiju vai tās attīstības risku un uz agresijas afektīvajām izpausmēm – dusmām un naidīgumu kā pusaudžu depresijai raksturīgiem simptomiem. Tālākā pētniecībā ieteicams pārbaudīt DAS ticamību un validitāti depresijas un agresijas izvērtēšanai bērniem sākumskolas un jaunākajā skolas vecumā.